

KREDITO ĮSTAIGŲ VEIKLOS LIETUVOJE 2005 METAIS AUDITUOTI REZULTATAI

Visuose šalies komerciniuose bankuose¹ 2005 m. metinių finansinių ataskaitų auditą atliko tarptautinės audito firmos. Dėl visų bankų, išskyrus *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriaus, metinių finansinių ataskaitų buvo pareikštos nuomonės be išlygų.

Pateikdami nuomonę dėl *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyriaus metinių finansinių ataskaitų, auditoriai pareiškė išlygą dėl neteisingai atvaizduotos paskolų vertės. Auditorių nuomone, paskolų nuvertėjimo nuostoliai turėtų būti padidinti 13,8 mln. litų.

Pagal Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 61 straipsnio 4 dalį, bankai turi pateikti visuomenei metinę finansinę atskaitomybę ir auditoriaus išvadą per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos.

BANKŲ VEIKLA

2005 m. pabaigoje veikiančių šalies komercinių bankų bei užsienio bankų skyrių turtas (aktyvai), bankų pateiktų 2006 m. sausio 1 d. audituotų finansinių ataskaitų duomenimis, sudarė 44,8 mlrd. Lt ir pernai išaugo 15,7 mlrd. Lt, arba 53,9 proc. Klientams suteiktų paskolų buvo 26 mlrd. Lt - palyginti su 2005 m. sausio 1 d., jų apimtis išaugo 9,1 mlrd. Lt, arba 53,6 proc.

Šalies bankuose laikomų indėlių suma 2006 m. sausio 1 d. sudarė 25,1 mlrd. Lt ir pernai padidėjo 7,3 mlrd. Lt, arba 40,7 proc., iš jų gyventojų indėlių buvo 13,8 mlrd. Lt ir pernai išaugo 3,9 mlrd. Lt, arba 40,2 proc.

Šalies bankų įsiskolinimai patrunuojančioms kredito įstaigoms 2005 m. padidėjo 5,1 mlrd. Lt, arba 2,2 karto.

Bankų sistemos kai kurių turto ir įsipareigojimų straipsnių dinamika

mln. Lt

Eil. Nr.	Straipsnio pavadinimas	2005 01 01	2006 01 01	Pasikeitimas per 2005 m. (proc.)
1	Turtas (aktyvai)	29 150,8	44 848,7	53,9
2	VVP	2 721,3	3 549,3	30,4
3	Kiti skolos VP	588,2	1 540,7	2,6 karto
4	Paskolos finansų institucijoms	1 760,2	4 226,9	2,4 karto
5	Klientams suteiktos paskolos	16 897,7	25 957,2	53,6
5.1	Paskolos privačioms įmonėms	11 063,9	15 621,4	41,2
5.2	Paskolos fiziniams asmenims	4 448,5	8 539,2	92
5.2.1	Būsto paskolos	3 438,6	6 413,5	86,5
6	Paskolų vertės sumažėjimas (specialieji atidėjiniai)	120,5	269,8	2,2 karto
7	Paskolų vertės sumažėjimas (specialieji atidėjiniai)/ suteiktos paskolos, proc.	0,71	1	-
8	Indėliai ir akredityvai	17 859,5	25 133,4	40,7
8.1	Privačių įmonių	6 419,5	9 610,9	49,7
8.2	Fizinių asmenų	9 811,9	13 757,5	40,2
9	Akcininkų nuosavybė	2 508,1	3 206,2	27,8

Jau kelintus metus iš eilės stebima bankų valdomo turto koncentracijos mažėjimo tendencija 2005 m. nebuvo itin ryški. Per metus trijų didžiausių bankų (AB SEB Vilniaus banko, AB banko „Hansabankas“, AB banko „NORD/LB Lietuva“) valdoma turto rinkos dalis sumažėjo nuo 67,6 proc. iki 67,1 proc. Didžiausias turto rinkos praradimas per metus teko AB SEB Vilniaus bankui (2,98 proc. punkto), o rinkos dalį labiausiai padidino AB bankas „Hansabankas“ (3,4 proc.), *Nordea Bank Finland Plc* Lietuvos skyrius (1,76 proc. punkto) ir AB Sampo bankas (1,66 proc. punkto).

¹ Veikiančių šalies komercinių bankų ir bankų sistemos sąvoka apima visus nagrinėjamu periodu veikusius komercinius bankus ir užsienio bankų skyrius.

PASKOLŲ PORTFELIS

Kaip jau buvo minėta, 2005 m. bankų klientams suteiktų paskolų portfelio augimas sudarė 9,1 mlrd. Lt, arba 53,6 proc. Be to, per metus 2,5 mlrd. Lt, arba 2,4 karto, padidėjo bankų paskolos finansų institucijoms, tarp kurių dominuoja dukterinės lizingo bendrovės.

2006 m. sausio 1 d. duomenimis, Lietuvos bankų paskolų portfelis, įskaitant paskolas finansų institucijoms, sudarė apie 42,5 proc. 2005 m. šalies BVP.

2005 m. didžioji dalis naujai teikiamų paskolų gana panašiomis apimtimis pasiskirstė tarp verslo ir namų ūkių. Daugiausiai paskolų buvo suteikta privačioms įmonėms (per metus išaugo 4,6 mlrd. Lt, arba 41,2 proc.) ir kiek mažiau – gyventojams (4,1 mlrd. Lt, arba 92 proc.). Gyventojų skolinimosi mastai praėjusiais metais turėjo gana aiškią didėjimo tendenciją. Tarp gyventojams suteiktų paskolų ir toliau vyravo būsto paskolos, tačiau praėjusiais metais gana reikšmingas buvo ir kitos paskirties (daugiausiai vartotojiškų) paskolų gyventojams išaugimas. Per metus bankų suteiktos būsto paskolos gyventojams išaugo 3 mlrd. Lt, arba 86,5 proc., o kitos paskirties – 1,1 mlrd. Lt, arba 2,1 karto. Bankų teikiamos būsto paskolos gyventojams populiarumą įgavo tik pastaraisiais metais, jų apimtis bei lyginamieji svoriai, palyginti su kitomis regiono šalimis, išlieka vieni žemiausių.

Atsižvelgiant į tai, kad nekilnojamojo turto rinkai ypač būdingas cikliškumas, bankai turėtų ypatingą dėmesį kreipti į būsto paskolų portfelį, nes itin aktyvi bankų plėtra teikiant būsto paskolas ateityje galėtų sąlygoti didesnę kredito rizikos susikaupimą bankuose. Bankų suteiktų būsto paskolų kokybei neigiamos įtakos galėtų turėti tiek galimas ekonominės situacijos šalyje pablogėjimas, tiek nekilnojamojo turto kainų smukimas, tiek ir reikšmingas palūkanų normų išaugimas. Galimai rizikai amortizuoti bankai šiuo metu turi pakankamai gerą kapitalo bazę, kuri, nepažeidžiant kapitalo pakankamumo normatyvo, leidžia bankams papildomai patirti 701,9 mln. Lt turto vertės sumažėjimą.

2005 m. spalio 1 d. įsigaliojęs Lietuvos banko valdybos 2005 m. liepos 28 d. nutarimas Nr.114 „Dėl minimalių paskolų vertinimo reikalavimų patvirtinimo“ nustatė iš esmės naujus paskolų vertinimo kriterijus, suteikė bankams gerokai daugiau laisvės šioje srityje, kartu padidino jų atsakomybę vertinant paskolas ir prisiimamą kredito riziką. Siekdamas, kad bankų kredito rizikos vertinimas nesusilpnėtų, pernai rudenį Lietuvos bankas pasiūlė šalyje veikiantiems bankams ir užsienio bankų skyriams nustatant turto vertę vadovautis konservatyviais principais, pamatuotai, atsižvelgiant į galimus nepalankius rinkos pokyčius, įvertinti prisiimamos rizikos mastą. Bankams rekomenduota sudaryti pakankamus bendruosius atidėjinius padengti galimiems nuostoliams dėl tikėtinos rizikos.

Bankų turto nuvertėjimo (specialiųjų atidėjinių) apimtis, apskaičiuojant pagal 39 TAS reikalavimus, per 2005 m. padidėjo, tačiau bankų paskolų portfelio kokybė išliko pakankamai gera. 2006 m. sausio 1 d. paskolų vertės sumažėjimo (specialiųjų atidėjinių) ir paskolų portfelio santykis sudarė 1 proc. (prieš metus specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų portfelio santykis sudarė 0,7 proc.), o paskolų, kurių periodiniai mokėjimai uždelsti 60 ir daugiau dienų, santykis su paskolų portfeliumi buvo 0,6 proc.

VEIKLOS RIZIKĄ RIBOJANČIŲ NORMATYVŲ VYKDYMAS

2006 m. sausio 1 d. duomenimis, normatyvinis bankų sistemos likvidumo rodiklis sudarė 42,92 proc. - jis 13 procentinių punktų viršijo Lietuvos banko nustatytą minimumą.

Bankų normatyvinis kapitalo pakankamumo rodiklis 2006 m. sausio 1 d. sudarė 10,31 proc. (nustatytas minimalus rodiklio dydis 8 proc.).

2006 m. sausio 1 d. duomenimis, šalies bankai (be užsienio bankų skyrių), nepažeisdami kapitalo pakankamumo normatyvo, paskolų vertę galėjo sumažinti papildomai 701,9 mln. Lt, t.y. 2,5 karto (šiuo metu bankų paskolų vertės sumažėjimas siekia 271,3 mln. Lt), arba prisiimti 8 mlrd. Lt papildomos aktyvų rizikos.

Visi šalies komerciniai bankai ir užsienio bankų skyriai vykdė visus Lietuvos banko nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

AKCININKŲ NUOSAVYBĖ

Bankų akcininkų nuosavybė per 2005 m. išaugo 27,8 proc. ir 2006 m. sausio 1 d. siekė 3,2 mlrd. Lt. Įregistruotas bankų įstatinis (akcinis) kapitalas per metus padidėjo 17,1 proc. iki 1,6 mlrd. Lt.

2005 m. penki šalies bankai padidino įstatinį kapitalą. Daugiausiai įstatinis kapitalas išaugo AB banke „Hansabankas“. Įstatinį kapitalą taip pat padidino AB Sampo bankas, AB bankas „NORD/LB Lietuva“, AB Ūkio bankas ir AB Šiaulių bankas. Be įstatinio kapitalo bei emisinio skirtumo didėjimo, bankų kapitalo bazę stiprino ir gautos subordinuotos paskolos. 2005 m. Lietuvos banko valdyba trims bankams leido įskaityti subordinuotas paskolas į antrojo lygio kapitalą: AB Sampo bankui (18 mln. Lt), AB bankui „NORD/LB Lietuva“ (8,6 mln. Lt), AB Ūkio bankui (3,8 mln. Lt).

Užsienio investuotojų valdoma Lietuvos bankų įstatinio kapitalo dalis per 2005 m. sumažėjo 1,6 proc. punktu iki 85,8 proc., o Lietuvos bankų sistemoje, kaip ir anksčiau, dominavo skandinaviškas kapitalas.

PELNINGUMAS IR VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Bankų pateiktų 2006 m. sausio 1 d. audituotų finansinių ataskaitų duomenimis, 2005 m. visi šalies bankai su užsienio bankų skyriais dirbo pelningai. Bendras šalies bankų 2005 m. audituotas pelnas buvo 354 mln. Lt. Lyginant 2005-ųjų ir ankstesnių metų bankų veiklos rezultatus bei pelningumo ar veiklos efektyvumo rodiklius, būtina atsižvelgti į tai, kad nuo 2005 m. sausio 1 d., pasikeitus TFAS, įvyko pasikeitimų ir bankų apskaitoje, o tai turėjo įtakos tiek bankų veiklos rezultatams, tiek ir įvairiems rodikliams.

Veikiančių bankų pelningumo rodikliai

Eil. Nr.	Bankas	2005 m. pelnas (mln. Lt)
1.	AB bankas „NORD/LB Lietuva“	43,0
2.	AB Ūkio bankas	19,7
3.	AB SEB Vilniaus bankas	106,8
4.	AB Šiaulių bankas	8,1
5.	AB bankas „Snoras“	40,7
6.	UAB Medicinos bankas	2,1
7.	AB PAREX BANKAS	7,2
8.	AB bankas „Hansabankas“	107,9
9.	AB SEB VB būsto bankas	4,8
10.	AB Sampo bankas	8,2
	IŠ VISO bankai:	348,5
11.	<i>Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG</i> Vilniaus skyrius	1,7
12.	<i>Nordea Bank Finland Plc</i> Lietuvos skyrius	3,9
	IŠ VISO užsienio bankų skyriai	5,5
	IŠ VISO:	354,0

2005 m. bankų pelno išaugimui lemiamos įtakos turėjo išaugusios bankų veiklos apimtys bei atitinkamai padidėjusi pajamų bazė. Pagrindinės veiklos sritys, kurios davė teigiamą efektą bankų pelningumui:

- gerokai išaugusio paskolų portfelio duodamos pajamos, kurios, kaip ir ankstesniais metais, labiausiai veikė bankų veiklos rezultatus ir didžia dalimi nulėmė 176 mln. Lt, arba 28,8 proc., padidėjusias grynąsias palūkanų pajamas;
- bankai gavo daugiau paslaugų ir komisinių pajamų, kurios, palyginti su 2004 m., padidėjo 99,8 mln. Lt, arba 23,7 proc.;
- bankų veiklos rezultatus pagerino 30,8 mln. Lt (36 proc.) didesnės pajamos iš operacijų užsienio valiuta, išvestinėmis ir kitomis finansinėmis priemonėmis ir 23,3 mln. Lt (23,3 proc.) mažesnės amortizacijos ir nusidėvėjimo išlaidos.

Galima nurodyti keletą veiksmų, kurie turėjo neigiamos įtakos bankų veiklos rezultatams:

- padidėjusios bankų operacinės išlaidos (79,8 mln. Lt, arba 14,5 proc.); tačiau jų augimo tempai buvo gerokai mažesni už bankų valdomo turto bei sukauptųjų pajamų augimo tempus;
- išaugę bankų išlaidos dėl paskolų ir kito turto vertės sumažėjimo (išlaidos specialiesiems atidėjiniams); palyginti su 2004 m., šios išlaidos padidėjo 71 mln. Lt;
- bankuose augančios indėlių apimtys 23,2 mln. Lt padidino indėlių draudimo įmokų išlaidas, o bankų mokamų mokesčių suma padidėjo 16,4 mln. Lt;
- pasikeitus investicijų į dukterines įmones apskaitos metodui, 2005 m. bankų **nekonsoliduotose** ataskaitose nebeatsispaudė dukterinių įmonių veiklos rezultatai (bankų kontroliuojamos įmonės per 2005 m. uždirbo 72,9 mln. Lt pelno).

Bankų sistemos realioji palūkanų marža, gana sparčiais tempais mažėjusi keletą metų iš eilės, 2005 m. sumažėjo dar 0,25 procentinio punkto ir pasiekė mažiausią lygį per pastaruosius metus (2,58 proc.). Išaugus konkurencijai ir sumažėjus palūkanų maržoms, bankų sistemos turto grąžos rodiklis sumažėjo nuo 1,2 proc. iki 1 proc., o nuosavybės grąžos rodiklis beveik nepakito ir sudarė 13,58 proc.

Bankų sistemos efektyvumą parodantis fiksuotų išlaidų santykis su pagrindinės veiklos pelnu per metus sumažėjo (pagerėjo) beveik 6 proc. punktais ir 2006 m. sausio 1 d. sudarė 53,9 proc., t.y. tokia dalis bankų iš pagrindinės veiklos uždirbto pelno (grynųjų pajamų) buvo sunaudota bankų operacinėms ir amortizacijos išlaidoms.

LIETUVOS CENTRINĖS KREDITO UNIJOS VEIKLA

Lietuvos centrinės kredito unijos turtas per 2005 m. padidėjo 74,8 proc. ir 2006 m. sausio 1 d. sudarė 78,6 mln. Lt. Turto augimą nulėmė pagrindinio Lietuvos centrinės kredito unijos finansavimo šaltinio – kredito unijų (Lietuvos centrinės kredito unijos narių) indėlių išaugimas per metus 89,3 proc., arba 32,7 mln. Lt. 2006 m. sausio 1 d. didžiausią Lietuvos centrinės kredito unijos turto dalį (48,7 proc.) tradiciškai sudarė Vyriausybės vertybiniai popieriai.

2005 m. Lietuvos centrinė kredito unija padėjo spręsti penkių kredito unijų likvidumo problemas, teikdama paskolas iš Likvidumo palaikymo rezervo.

2005 m. į Lietuvos centrinę kredito uniją įstojo 4 kredito unijos bei viena išstojo. 2006 m. sausio 1 d. Lietuvos centrinė kredito unija turėjo 56 nares. Kredito unijų narės nuolat išpirkinėjo papildomus pajus, todėl Vyriausybės dalis Lietuvos centrinės kredito unijos pajiniame kapitale sumažėjo iki 2,4 mln. Lt (2005 m. sausio 1 d. buvo 3,47 mln. Lt), o kredito unijų dalis išaugo iki 2,89 mln. Lt. 2005 m. toliau didėjo Lietuvos centrinės kredito unijos Likvidumo palaikymo rezervas ir Stabilizacijos fondas. Šie fondai 2006 m. sausio 1 d. sudarė atitinkamai 2 319 tūkst. Lt ir 864 tūkst. Lt.

Audituotų finansinių ataskaitų duomenimis, 2005 m. Lietuvos centrinė kredito unija uždirbo 400 tūkst. Lt pelno, t.y. 2,9 karto daugiau nei 2004 m.

2005 m. Lietuvos centrinė kredito unija vykdė visus Lietuvos banko nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

KREDITO UNIJŲ VEIKLA

2006 m. sausio 1 d. iš 65 veiklos licencijas turinčių kredito unijų ataskaitas Lietuvos bankui pateikė 64 kredito unijos, vienijančios daugiau nei 57 tūkst. narių. 2005 m. buvo įsteigtos keturios kredito unijos.

Kredito unijų pagrindinių suvestinės balansinės ataskaitos straipsnių dinamika

Eil. Nr.	Balansinės ataskaitos straipsnio pavadinimas	Suma (tūkst. Lt)		Pasikeitimas per 2005 m. (proc.)
		2005 01 01	2006 01 01	
1.	Turtas (aktyvai)	185 222,7	300 618,5	62,3
2.	VVP	2 962,8	2 877,1	-2,9
3.	Suteiktos paskolos	131 706,2	202 709,5	53,9
4.	Specialieji atidėjimai (atidėjimai) paskoloms	939,0	731,2	-22,1
5.	Indėliai	148 422,2	235 550,9	58,7
5.1	Kredito unijų narių ir asocijuotų narių	146 491,1	232 547,3	58,7
6.	Pajinis kapitalas	20 215,8	31 297,8	54,8
7.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	907,5	1 692,3	-

Praėjusiais metais kredito unijų veikla toliau plėtėsi. Per 2005-uosius:

- turtas išaugo 62,3 proc. ir 2006 m. sausio 1d. sudarė 0,67 proc. veikiančių bankų sistemos turto; didžiausios kredito unijos „Ūkininkų viltis“ turtas 2006 m. sausio 1 d. buvo daugiau nei 35 mln. Lt – 11,8 proc. visų kredito unijų turto;
- suteiktos paskolos padidėjo 53,9 proc. ir sudarė daugiau nei 67 proc. viso turto; 2006 m. sausio 1 d. specialiuosius atidėjimus paskoloms (731,2 tūkst. Lt) buvo sudariusios 49 kredito unijos;
- investicijos į Vyriausybės vertybinius popierius sumažėjo 2,9 proc.;

- priimti indėliai išaugo 58,7 proc., didžiausią jų dalį (98,7 proc.) sudarė narių indėliai;
- kredito unijų pajinis kapitalas padidėjo 54,8 proc.

2005 m. 53 kredito unijos dirbo pelningai, 10 patyrė nuostolį, 1 kredito unijos išlaidos buvo lygios pajamoms.

Kredito unijų revizorių (nepriklausomų auditorių) patikrintų ir visuotinių narių susirinkimų patvirtintų ataskaitų duomenimis, 2005 m. kredito unijų uždirbtas pelnas – 1 692,3 tūkst. Lt. Šis rezultatas buvo didesnis nei 2004 m. (907,5 tūkst. Lt) ir didžiausias nuo 1995 m. Pelno augimui įtakos turėjo išaugusios kredito unijų veiklos apimtys.

Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinis kredito unijų pajamų šaltinis buvo palūkanų pajamos, sudariusios 88,8 proc. visų pajamų. Didžiausią išlaidų dalį sudarė operacinės ir palūkanų išlaidos, sudariusios atitinkamai 46,2 proc. ir 42,6 proc. visų išlaidų.

KREDITO ĮSTAIGŲ PRIEŽIŪRA

Siekiant užtikrinti stabilią ir patikimą kredito įstaigų veiklą bei nustatytų reikalavimų laikymąsi, Lietuvos bankas, kaip kredito įstaigų priežiūrą vykdanči institucija Lietuvoje, nuosekliai vykdė tarptautinius standartu atitinkančią kredito įstaigų priežiūrą: licencijavo, vykdė dokumentinę priežiūrą, inspektavo ir, esant reikalui, taikė poveikio priemones. Toliau buvo tobulinama teisinė bazė, ypatingas dėmesys skiriamas pasirengimui įgyvendinti naują kapitalo pakankamumo tvarką, palaikomas nuolatinis dialogas su užsienio šalių, kurių jurisdikcijai priklausantys patronuojantys bankai turi dukterinių bankų Lietuvoje, priežiūros tarnybomis bei su šalyje veikiančiais bankais.

Per praėjusius metus šalyje veikiančių bankų skaičius liko nepakitęs: 10 bankų, 2 užsienio bankų skyriai ir 3 užsienio bankų atstovybės. Keli bankai keitė pavadinimus: AB Vilniaus bankas – į AB SEB Vilniaus bankas, AB VB būsto ir obligacijų bankas – į AB SEB VB būsto bankas, *Vereins- und Westbank AG* Vilniaus skyrius – į *Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG* Vilniaus skyrius. Per praėjusius metus gauti 47 pranešimai (viso jau gauta 95) iš Europos Sąjungos šalių priežiūros tarnybų apie šių institucijų licencijuotų bankų ketinimus teikti finansines paslaugas Lietuvoje neįsteigus filialo. Lietuvos bankas yra išsiuntęs 4 tokius pranešimus.